

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มุ่งหาคำตอบใน 3 ประการ ประการแรก ชุมชนไชยาในภาวะการเปลี่ยนแปลง มีสาระเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์ สภาพกายภาพ สังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ/อาชีพ การเมืองการปกครอง/โครงสร้างอำนาจ ไชยากับการพึ่งตนเองของชุมชน โครงสร้างพื้นฐานของชุมชนอำเภอไชยา และสภาพปัญหาของอำเภอไชยา ประการที่สอง ฐานเศรษฐกิจ มีสาระเกี่ยวกับ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ศาสตร์และเทคโนโลยีจากภายนอก สุขภาวะของผู้คนและชุมชน ปัจจัยและข้อจำกัดอื่นๆ กับการขยายฐานทางเศรษฐกิจ และประการที่สาม ทิศทางสังคม มีสาระเกี่ยวกับ ทุณคน ทุณสถาบัน ทุณวัฒนธรรม และทุณภูมิปัญญา/ศาสตร์ชาวบ้าน

ด้านชุมชนไชยาในภาวะการเปลี่ยนแปลง ไชยาเป็นชุมชนที่มีความเป็นมายาวนานตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ต่อเนื่องมาถึงสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ และสมัยประวัติศาสตร์ ในสมัยประวัติศาสตร์ไชยาเป็นเมืองสำคัญสมัยศรีวิชัย สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ตามลำดับ ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ และที่ราบลุ่ม มีลำคลองหลายสายไหลผ่าน ประชากรมีทั้งชาวไทย ไทยเชื้อสายจีน และชาวไทยมุสลิม แต่เดิมครอบครัวเป็นครอบครัวขยาย ปัจจุบันมีแนวโน้มเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น มีวัฒนธรรมที่บูรณาการมาจากปัจจัยภูมิศาสตร์ อาชีพ การเกษตร ค่านิยม และการแพร่กระจายทางวัฒนธรรม วัด มัสยิด และศาลเจ้า ยังคงมีความสำคัญต่อชุมชน ชาวไชยามีความเชื่อแบบเก่าและภูมิปัญญาด้านต่างๆ ที่ฝังแน่นและยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่ก็ถูกสั่นคลอนด้วยการพัฒนาแบบใหม่ ระบบอุปถัมภ์ยังคงอยู่อย่างเหนียวแน่น มีวิถีชีวิตค่อนข้างเรียบง่าย ด้านเศรษฐกิจ/อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อาชีพทำนาที่เคยเป็นอาชีพหลักทำกันน้อยลง ด้านการเมืองการปกครอง/โครงสร้างอำนาจ ไชยาเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มี 2 เทศบาล และ 7 องค์การบริหารส่วนตำบล มีระบบอุปถัมภ์สืบต่อมายาวนาน แต่เดิมอำนาจของผู้ปกครองเกิดจากบารมีของ ความดี แต่ปัจจุบันระบบอุปถัมภ์เกี่ยวข้องกับการแสวงหาผลประโยชน์ และการตกเป็นเครือข่ายอำนาจทางการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ ด้านการพึ่งตนเองแต่เดิมมีสูง โดยอาศัยการผลิตแบบเศรษฐกิจชุมชน แต่ปัจจุบันถูกครอบงำด้วยเศรษฐกิจทุนจึงพึ่งตนเองได้น้อยลง สำหรับโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคม การสาธารณสุขโรคและการสาธารณสุข แม้จะได้รับการพัฒนามาตามลำดับ แต่ก็ยังคงต้องปรับปรุงพัฒนาอีกต่อไป นอกจากนี้ชุมชนยังคงมีปัญหาต่างๆ ทั้งปัญหาทั่วไป และปัญหาวิกฤต

ด้านฐานเศรษฐกิจ อำเภอไชยาแต่เดิมมีทรัพยากรธรรมชาติ คือ ทรัพยากรดิน ป่าไม้ ของป่า สัตว์บก สัตว์น้ำ อัญมณีสมบรูณ์ แต่ภายหลังที่การพัฒนาแบบใหม่เข้ามามีบทบาท สภาพความอุดมสมบูรณ์ลดน้อยลง ส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อระบบนิเวศ อันนำมาซึ่งความสูญเสียทั้งเชิงมูลค่าและคุณค่า

ในการดำรงชีวิต ในส่วนของทรัพยากรบุคคลมีกลุ่มที่มีกำลังการผลิตมากกว่ากลุ่มวัยฟุ้งเฟ้อ และกลุ่มวัยศึกษาเล่าเรียน สำหรับศาสตร์และเทคโนโลยีภายนอก ชาวไซยาร์รับเข้ามาใช้ทั้งในส่วนที่เป็นคุณและส่วนที่เป็นโทษ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยเสี่ยง โดยเฉพาะในส่วนของเทคโนโลยีการเกษตร ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวางในระยะยาว ส่วนสุขภาพของผู้คนและชุมชน ไม่ว่าจะด้านสภาวะและสภาวะแวดล้อม สภาพโภชนาการและเวชการ และปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพ ล้วนมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้คนและชุมชน สำหรับปัจจัยและข้อจำกัดอื่นๆ กับการขยายฐานทางเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะปัจจัยพื้นฐาน อำนาจและฐานอำนาจ รวมทั้งแหล่งอุปถัมภ์และสิ่งเสพติด ล้วนขยายตัวอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ส่งผลกระทบต่อผู้คนและชุมชนยากที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างราบรื่น

ด้านทุนทางสังคมของอำเภอไซยา ซึ่งรวมถึงทุกคน ทุนสถาบัน ทุนวัฒนธรรม และทุนภูมิปัญญา ศาสตร์ชาวบ้าน ในส่วนของทุกคนที่แต่เดิมดำรงชีวิตสัมพันธ์แนบแน่นกับคน ธรรมชาติ และสิ่งเหนือธรรมชาติ มีความเรียบง่าย มีน้ำใจ มีหลักศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว มีสติปัญญาอันเป็นผลจากการเรียนรู้ความรู้ท้องถิ่น เมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลง ความสัมพันธ์ของทุกคนดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย สำหรับทุนสถาบัน สถาบันครอบครัวและศาสนาเป็นทุนที่มีบทบาทน้อยลง ในขณะที่สถาบันการศึกษา การเมืองการปกครอง ภาคธุรกิจเอกชน และสื่อเข้ามามีบทบาทต่อผู้คนและชุมชนมากขึ้น ในส่วนของทุนวัฒนธรรม ล้วนเปลี่ยนแปลงไปตามบริบท ซึ่งมีแนวโน้มเพื่อสนองความต้องการด้านความเป็นปัจเจกมากขึ้นกว่าการคำนึงถึงชุมชนและสังคมโดยรวม สำหรับทุนภูมิปัญญา/ศาสตร์ชาวบ้าน ในบริบทที่เปลี่ยนแปลง มีภูมิปัญญาบางอย่างทันสมัย บางอย่างยังคงสมสมัย และมีภูมิปัญญาหลายอย่างที่ควรแก่การต่อยอดเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมกว้างขวางยิ่งขึ้น

บริบทชุมชน ฐานเศรษฐกิจ และทุนทางสังคม เป็นปัจจัยเบื้องต้นที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชน การพัฒนาที่มุ่งเน้นชุมชนเป็นหลักนอกจากต้องมีความเข้าใจเรื่องดังกล่าว จำเป็นต้องใช้กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในชุมชน ให้อำนาจชุมชน โดยเพิ่มความสามารถในการปกครองตนเอง ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ออกแบบบริหารจัดการสังคม และร่วมทำ ชุมชนจึงจะมีความเข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This research aims to answer 3 questions: 1) the changing condition of Chaiya community based on history, physical environment, cultural society, economy/career, politics and administration, domination structure, Chaiya in its community self-reliance, infrastructure of Chaiya community, and problems of Chaiya district, 2) economy based on natural resource, human resource, technology and science from outside source, wellness of its citizen and community, factors and limitation in expanding economy base, and 3) social capital based on human capital, cultural capital, and traditional wisdom capital.

Chaiya community in its changing condition may be assumed as: Chaiya is not a new community, it may date back to pre-history, and history period. During history period, Chaiya is an important city during Srivijaya period, Sukhothai period, Dhonburi period, and Ratanakosin period respectively. At the present, Chaiya is a district in Suratthani province. Most of its area are lowland, and basin with many canals. In the past, the area cover with a very plentiful forest; lots of plants and wild animals. Its citizen were Thai, Chinese Thai, and Muslim Thai. Each group both shared and separated their social position. The different in race did not cause the schism or conflict. Formerly, the family type in Chaiya community seemed to be extended family, while it seems to be single family in the present. There are cultures that integrated form many factors such as geography, career as agriculturist, social value, the spread of culture, temple, mosque, shrine, which still pay important role in the community. Chaiya still keeps its traditional faith. There still practice the traditional wisdom continuously with a bit intervenes with new development. There still keep the patronage system strongly. People live a simply life. For the economy and career may be assumed as: Most of Chaiya community members are agriculturists, trader, private business, employee, and so on. However, farmer used to be majority career in the area, which at the present becomes less and less. For the politic, administration, and domination structure: Chaiya is a district in Suratthani province with 2 municipalities, and 7 sub-district administration organizations with long term patronage system prevailed. Formerly, the power of the leaders are from their goodness, while patronage system in the present depends on benefits, which led to political network locally, and nationally. For the self-reliance was

very much in the past when the production based on the community economy, but become weaken when dominated by capital economy. For the infrastructure in transportation, public utility, and public health are developed respectively, but still need to be future developed, Moreover, the community stills has lots of problems both general and severe.

For economy: formerly, Chaiya has a plentiful natural resources, but when modern development appeared the plentiful of the land has became less and less. This effects the ecosystem, which lost both worth and value in live. Majority human resource in this area are working age. Chaiya people accepts sciences, and technology from outside both useful and harmful such as farming technology, transportation, medical and public health, factory and information technology. The farming technology mostly are chemical fertilizer, and chemical, which in long term effected broadly to living beings, and environment. The wellness of people and community in condition, environment, nutrition condition, medical service, health risk factor tend to lead to disadvantage to people and community. For other factors, and limitation in expanding the economy base are: basic factor, authority and authority foundation, all vices and drugs are spreading wide and high speed. This obstructs both community and community members in developed smoothly.

Social capital in Chaiya district includes human resource capital, institute capital, local wisdom capital. Human resource capital in the past depended closely on human, nature, and extraordinary belief. People used to lived their lives morally, simply, caring each other, and full of wisdom from understanding the local knowledge. When the social context has changed, human capital also changed in order to adapt themselves to suit the changing condition, and understand knowledge outside the community. Institute capitals are family unit, religions, education, politics and administration, private business, and media. While family unit, and religions' role are less important, education institute, politics and administration, private business, and media gain big role in the community. Cultural capital are learning culture, working culture, producing and consuming culture, local conscience, public mind, ethic and good governance, or in summary, including all related courses and other substantial cultural efforts. All changes according to the context that tend to serve individual need rather than community and society need. Wisdom capital or local wisdom in term of changing context may be assumed that some wisdoms are out of date, while some are up to date or still pay an

important role in the community. There are some wisdoms that deserved to promote and develop for the benefit of communities and society.

Community context, economy base, and social capital are important factors for the development of the community. In order to develop mainly on the community there need to understand the above-mentioned factors. The development process should be participated by community, let the community decide by giving them the authority to be self-government, sharing the thought, take part in making decision, decide the system of social management, and work together. This surely would make the community become more strengthen, and leading to the sustainable development.